Број 150. У Новом Саду у уторак 9. јула 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на кола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Појединн бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Појединн бројеви стају 10 потура.

После сабора.

Српски народни црквени сабор завршио је свој рад у суботу у вече и седнице су његове — одгођене.

Сабор је овај у свом заседању, које трајаше шест недеља, посвршавао толико административних послова, колико нису можда скупа сви наши сабори од 1875. године, од кад је ступило у живот саборско устројство.

Велики и тежак је био рад овог сабора. Он је спровео верификације силних оспорених мандата и показао, да уме да чува народно право Није дозволио, да се ико титра тим правом. Био је строг и праведан. А уз то сабор је упутио саборски одбор, да изда наредбу, како треба спровађати изборе по слову и духу закона, како се не би понављале досадање неправилности.

Сабор је савесно прегледао и оценио извештај саборског одбора од 12 година, тако исто извештај школског савета и донео је силне закључке на основу тих извештаја. Сабор је саставио прорачун фондова и манастира, натпрегледао је фондовске рачуне за 11 година и том је приликом такође донео закључке, који ће бити од користи. Сабор је изабрао саборски одбор, попунио остале највише власти и изабрао школске референте. Сабор је донео силне закључке од велике вредности: који се тичу епархијских скупштина, верозаконског приноса, каје и другог. Сабор је решио стотинама молби и жалби, те показао, да цени сва питања која иду у његов круг и његову дужност. Много, врло много је расчистио сабор овај у нашој автономији.

Његова адреса је од неоцењене важности. У тој адреси својој он се жалио на неправде и истицао, да ће се законодавном раду моћи приступити само уз уставно јемство, да неће више бити октројака

И на ту адресу стигла је захвалност краљева и задовољство краљево на дотадањем раду. То је доказ да су она граваминa у адреси повољно примљена и да уставно јемство неће наилазити на тешкоће. Успех овога не може нико потценити Да је усвојена она адреса, коју је предлагала самостална странка, адреса чисте лојалности, сабор не би дошао до оног скупоценог акта са највишег места.

Поврх свега је сабор на крају своме усвојио граваминалну представку. Али није усвојио представку, која се само жали на неправду и незаконитости Него је уз то оцртао данашње стање и доказао потребу што скоријег законодавног рада овог сабора. И изрекао да без тог неће наша автономија процветати То је био достојан завршетак рада овог сабора.

Кад се краљевски повереник опраштао од сабора, последње му речи беху: до виђења! То значи, овај сабор још није свршио задатак свој.

И овај почетак, имаће — продужење.

За овај мах смо само нагласили оно, о чему ће бити још опширно речи. А додајемо само толико, да су ово успеси, у које још до пре кратког времена није нико веровао. Веровало се једно, да овај сабор неће моћи урадити ништа, но да ће бити — распуштен А стављали су му рок: ко 8 дана, ко само 3 дана.

И јесу биле сметње и тешкоће ужасне. И те су се тешкоће у толико повећале, што су долазиле и са оне стране, са које их нико није очекивао, бар не у тој мери.

Радикална већина показала се на висини положаја. Радило се често са грозничавом журбом, а опет све што је урађено, урађено је смишљено у народном, напредном духу.

Народ ће схватити величину, тешкоће и значај овога рада Ко у то сумња, тај сумња у здраву свест нашега народа.

А они, који су лажима и нечасним подвалама хтели да осујете овај рад, и који ће покушати да омаловаже тај рад, неће у томе успети Народно презирање прешло је већ преко њих... А баш овај сабор, који је тако много рашчистио и открио, открио је и то: Откуда та њихова вика?! Откуд осуђивање овог саборског рада?! Ми смо у једном од прошлих бројева „Заставе“ изнели кључ те тајне. Тај кључ гласи: Један милијун круна у Централном кредитном заводу, коме је др. Вучетић председник.

Нови Сад, 8. јула.

Зашто не доносимо у „Застави“ граваминалну представку већине. Граваминална представка сабора претресана је у суботу. Адресу већине, коју је поднела радикална странка, донели смо већ у „Застави“. Она даје рачуна о овом саборском раду, износи повреде и доказује потребу законодавног рада сабора Она води рачуна о свему и потпуно је сувремена.

Представку саборске мањине нисмо донели у „Застави“, и нећемо је донети. А то зато, што је она била штампана већ у „Застави“ пре више година. То је представка, коју су израдили саборски посланици од 1897. године и поднели је у своје време владару.

Шта је хтела саборска мањина с овом представком то је тешко погодити. Та је представка имала смисла у оно време, под оним приликама. А зар смо од 1897. године спавали. Зар се од тада ништа не догоди. Јел то континуитет рада што га истиче самостална странка. Континуитет је продужење веза прошлог рада са садашњим. Ал ово није надовезивање, ово је враћање у прошлост,

Није било још политичке странке, која је преписивала од речи до речи старе представке, које су већ биле пред владарем, и хтела да их после више година поново шаље. Уметла је унутра само два кратка нова места. Да је већина примила ту адресу мањине, показала би ужасно политичко сиромаштво и управ би се бесмртно обрукала у политичком свету.

Али да! Ону је представку саставио др. Вучетић. Сад нема никог да састави што слично, (др. Медаковић је рекао, да је она адреса савршена), те нек сабор пошље ту представку поново. Нека нам се опрости ова реч, али то није кисео купус, да је добар и подгрејан. Сабор је усвојио представку, која је изашла из данашњих прилика од данашњих људи.

Шта је хтела самостална странка последњег дана сабора с оном старом адресом, то се не може тако лако протумачити. Свакојако је хтела нешто, што не учини до данас нико пре ње, нити ће ико хтети да учини после ње.

Нешто о дотацији
протопрезвитерских капелана.

Више пута додиривано је било питање о дотацији парохијалног свештенства особито из горње Крајине, па ево сада се повела озбиљна реч и у сабору, износи се јадно њихово материјално стање. Но не сећам се да је ико говорио о дотацији протопрезвитерских капелана. Изгледа као да они нису од меса и костију, да нису људи фамилијарни да немају исте квалификације — па можда и боље — него и поједини свештеници.

Но да видимо њихово материјално стање.

§ 23. превишњег краљевског рескрипта каже: Код сваког протопрезвитера постојаће по један протопрезвитератски помоћник са платом II. класе од 400 ф., који ће не само у месту протопрезвитера свештеничке дужности обављати, него ће и у целом протопрезвитерату свештенике, нарочито оне, који су по местима једини и у случају њихових запречења замењивати и испомагати. Помоћници ови уживаће половину сесије, а где је у натури нема, примаће накнаду за то из истих извора из којих и плату. (Одштета та износи 150 форинти.) Осим тога дужност је њихова водити канцеларију протопрезвитерску, дакле, бити протин писар.

За све то, дакле, плата му је 550 форинти, а ако је одвише покоран предпостављеном проти, може имати maximum, приватна дохотка 100 фор. Свега 650 фор. (Управо толко као какав пештански кочијаш, а који није морао због тога 12 година брисати ђачку прашину и трошити многе новце.)

Седиште протопрезвитерата је обично у варошицама, а ко познаје те наше варошице, знаће и то, да је у њима живот скуп, често и скупљи но по великим варошима.

Но да не дуљимо лакрдију, ево цифре, па нека кажу.

За кост 30 фор., квартир 12 фор., послугу 3 фор., огрев 3 фор., прање и друге ситнице 6 фор. Свега на месец 54 фор. (словом педесет и четир фор), а месечна плата је 54 форинта и 16—17 новчића. Остаје му дакле 16 новчића месечно. Држим пак, да горње цифре нису увеличане, јер то из искуства може сваки знати. Са тих 16 новчића треба он да одева и себе и жену и децу, треба да уплаћује мировински фонд. А милостиња? Јер нико не пита у каквом си чину, доста је да види на теби мантију. Ergo поп си. А у попа су „дубоки џепови“. Но шта је на дну? У капелановој фамилији не сме се нико разболети, јер чиме ће да га лечи? Не може му нико никад доћи, ни отац ни мати, ни брат ни сестра, јер знају да нема скоро ни сам шта да једе.

Па поред тога мора бити слеп код очију, јер нити може сам држати какве новине, нити плаћати за читаоницу, а на лектире, која му је најпотребнија, ни помислити.

Сад додајмо овамо да он мора ићи и по протопрезвитерату. Истина додуше добија за то награду. Но то може бити, а може и не бити, јер о томе нема параграфа, остаје му дакле парница. Но није то све. Он мора ићи па ма какво време било, не пита се има ли одела, а већ сви знамо, како се радо позајмљује одело. Па кад су благи дани и кад сваки највољије код своје куће, дотле капелан мора да остави своје, и да иде другог замењивати.

Рекли смо да из 16 новчића мора и да се одева. Док сеоски свештеници иду у дољној мантији а често и без појаса, па и у исхабаном шеширу, дотле протопрезвитерски капелан — јер на варошици живи — мора у горњој мантији и увек чист бити

Но могао би капелан на поштен начин заслужити коју крајцару, рецимо у каквој канцеларији. Али шта би тек на то рекао свет а и власт би то одмах забранила, као што је већ забранила, да ни црквене

скупштине перовођа не може бити. А ако има у месту каквих катихизација, то ве ћином шеф задржи себи, или му добаци по коју мрвицу а за то му мораш љубити руке, смејати се кад се он смеје, а плакати кад он плаче, иначе можеш и то из губити.

У друштва такођер не може, а за то му пришивају надимак: „саможиви“, „мрзан“ и т. д.

Не остаје му дакле ништа друго, но да се задужује. Али ко сме дати капелану? Смртни смо људи, па шта онда, ако капелан и не дочекавши парохије умре.

Често има у седиштима протопрезвитерата т. зв. парадних укопа, парастоса и т. д. Поједини, који исте приређују, ретко кад ће капелана позвати, већ позивају свештенике, који су на добрим парохијама. И ту му се заслуга ускраћује. Сигурно као најнижи по чину и као најмање дотирани — не може ни параде правити. Ако су задушнице, ни ту не иде капелан, већ његов шеф.

Једном речју од 650 форинти тешко је што заслужити. Па ипак он мора да је сваком услужан, понизан, не сме имати свог убеђења, па ма то најлепше и најсветије било. Та за Бога, један обичан капеланчић, па и он би хтео нешто.

Тако је ето јадно стање протопрезвитерских капелана. А дужности су им исте као и других свештеника само с разликом, што је и протин писар и капелан целог среза.

Но да ли би се ту могло помоћи? — Држим да би. А ево како. Већином у сваком протопрезвитерату има бар по једна залишна сесија. Из прихода од истих треба да се издржавају слабо наплаћени свештеници. У колико то бива — незнам. Али толико знам, да би се из тога прихода могла и капеланска плата повисити, тако, да бар живети може.

Или ако се то не може извести, а оно на така места нека се међу калуђери. Та кад могу по неколико година администрирати најбоље парохије, могли би бити и протопрезвитерски помоћници. Не мора то бити на вечито, нека се мењају.

Препоручујем у пажњу бар оној господи посланицима, који су били на оваким мукама. **В.**

Српски народни црквени сабор.

Саборска седница 6. (19.) јула 1902.

Председник др. Ђ. Красојевић отвара у 8 сати седницу.

Др. Бранко Илијић тражи пре дневног реда реч на основу пословника, јер му је јуче та реч закраћена. Побија наводе посланика проте Јована Јеремића и доказује да је његово мишљење посве погрешно.

Др. Рокнић говори како је било много протеста и многи су избори уништени. §. 17. и 21. §. су рђаво тумачени. Поднаша предлог, „да саборски одбор изради на основу изборног закона спроводну наредбу“. Мисли, да је предлог прешан, да се избегну неправилности и бирање више посланика у једном срезу. (Прима се и прешност и предлог).

Др. Рокнић: Познато је, да све уредбе треба да провејава једнакост. С тога установа, правило, начело, које је томе противно, много смета. Сваком је познато, да је синод издао дисциплинарна правила, која не одговарају духу времена. Неколико примера хоће да наведе, који хоће да свештенике дегредују. Чита §. 14. и протестује против одузимања права гласа свештеницима у јавности. — Упозорује на §. 22., где је забрањено, да се свештеници парниче без дозволе епископа. Док свештеник добије право то, може да прође рок и он да изгуби парницу која је праведна. — Упозорује још на §. 44., где се ограничава свештеницима право учешћа и у сабору овом и тражи се за то епископска дозвола. Упозорује, да то прети и егзистенцији саборског устројства. Ако сјај епископа буде још друкчији, а ми смо видели овде у сабору млађе калуђерске снаге, каквим назадним духом дишу, онда то може да буде несрећа. Држи, да би ово требало променути према автономији и духу времена. — Упозорава још на §. 8[illegible]., §. 87. и §. 90. те поднаша предлог, „да саборски одбор умоли синод, да правила уреди према автономним уредбама и духу времена“. — Прима се прешност и предлог.

Др. Славко Милетић поднаша овај прешан предлог: Извештени смо, да заступник земаља из оставине Јована и Марије Трандафилке тако званих „Најгрунда“ и „Беле њиве Ривице“ који се уговором обвезао, да закупљено земљиште неће субарендирати и да ће сваке године једну петину остављати за угар те услове закупног уговора не испуњава. С тога предлажем, да се упути Саборски Одбор, да ову ствар неодложно даде извидети. Ако би се извиђајем констатовала повреда уговора има се саборски одбор постарати, да се закупник, коме уговор у погледу „Најгрунда“ већ 1. октобра о. г. истиче за времена принуди на исплату уговором утврђене конвенцијоналне казне, односно, да му се положена кауција у име горње казне задржи а у погледу „Беле њиве и Ривице“ да се од закупног уговора одустане и нова лицитација распише. — Прима се.

Председник извештава, да је прота Борота поднео оставку на Школском Савету.

Михајловић: Зар више нико није дао?

Др. Миладиновић: Одбор предлаже, да пре петиција дође преставка на дневни ред.

Др. Михајловић моли да истакне значај преставке већине. Свакако је интересантан постанак адресе. Сваком је познато, да је било гласова, да сабор неће бити дуга века, неће моћи радити.

Ти пророчки гласови, чули се пре у журналистици, а и овде. Нису се испунили. Како смо на крају сабора, могу рећи да се говорило, да су у сабору револуционарни елементи. Рекло се, да нисмо у стању, да радимо. А гле, сабор је радио, и много посвршавао.

Испоставило се, што сам већ рекао, и понављам да је истина, да су пророци ваљали само пре Христа, што сам онда казао кажем и сада. Пророци из доба после Христа чим отворе уста они се срамоте

Рекло се ван сабора а и иначе да неће преставка доћи на ред, јер се сабор боји владе. Мањина вели, да је кратка, тражи је да буде дужа.

Ја не мислим, да дебљина књиге преставља важност књиге. То је био мотив да је саборска већина, избегавала понављање. Што је било у представкама зборова, из преставака општина, посланика, то се овде не понавља, на то се само позива. А изнето оно, што је најкруцније и што није било познато. Представка већине доказује потребу, да се што пре приступи законодавном раду уз гаранције. Ако буде потребе рећи ће на крају коју више.

Др. Медаковић: Жао ми је, што нисмо и мањина и већина једну адресу саставили Изјављује у име другова, да само нацрт мањине прима. На крају смо 1-ог периода сабора, у којем смо обавили најпрече послове, обновили највише органе и свршили административне ствари.

Слава Богу и хвала краљу, да смо и толико свршили.

Али црква наша и школа очекују много више. И заиста биће прави рад, кад сабор буде посвршавао у другом заседању своме законодавни рад. Али од тог другог заседања не дели нас само време, него се налазимо пред једном големом препреком. У целом нашем народно-црквеном животу и нашој народно-црквеној организацији, све од прве октројке саборског устројства утецала је кр. угарска влада тако, да се у нас већ пољуљала вера, да је овладао осећај на развитак нашег народно-црквеног живота.

Ја сам приликом адресе рекао, да држим да је сазив овогодишњег нашег сабора, коме није натурен дневни ред, сатисфакција за 1897. год. А ово држи, да може узети и као разлог, да ће сабор моћи и при другом заседању радити.

Упозорује на то, да је влада бацила сву кривицу на сабор за то што није радио 1897. године.

И зато је требало доћи до граваминалне преставке. У тој преставци мора бити двоје. Прво да се искажу све повреде у нашој цркви и школи. Друго, треба да се одбије кривица са оних који нису криви.

Противан је мишљењу др. Михајловића да сабор од доле добија подстрек, мисли да је начин „одозго“ светлији.

При грађењу адресе, имао је пред очима адресу од 1897. г. кад су у сабору биле странке уједињене. Зато је самостална странка узела адресу саборских посланика од 1897. године и подноси је скоро од речи до речи.

Нове ствари су само у погледу предавања веронауке на мађарском језику, и то, да смо сазнали, да је Синоду наменут дневни ред, и да је тиме задрто у суштину цркве.

С тога препоручује преставку мањине.

Буде Будисављевић: Не слаже се ни с једном преставком.

Др. Ђурђевић: Хоће да побије Медаковића и то самим Медаковићевим уводом и свршетком.

Др. Медаковић вели да је сабор овај добио задовољење за сабор од 1897. године; признаје да су данас настале друге прилике, а на крају хоће ипак адресу од 1897. године. То се двоје код Медаковића потире. Медаковић као чаробник хоће да ускрсне из мртвих Н. Максимовића. И то да га ускрсне у њему Ђурђевићу. Но Максимовић је хтео само законодавни рад и радом тим да санира повреде. Ал он, Ђурђевић, држи да се и законодавним радом могу повреде санирати. Максимовић није тражио гаранције, а он Ђурђевић их тражи.

Истиче достојанственост излагања у адреси већине; истиче гравамина њена. Гласаће за преставку већине и свршава говор једном реченицом из „Ифигеније“.

М. Медаковић: Нада се, да ће сваки усвојити, да догод постоје неправилности, да је Сабор дужан, да реагира.

Повреде су постојале и пре, а и сада се понављају.

Ако ми узмемо, да је сатисфакција овај сабор, то је врло мала сатисфакција. Ја узимам то као нешто обично што је морало бити.

Љубојевић жали што види разлику између радикалне и самосталне странке. Упозорује на почетак рада.

Самостална странка, је једнако у овом сабору одбијала предлоге радикалној странци. Јел то потребно било. Држи да није.

У самосталну странку на овом сабору као да је ушла друга крв... (Председник опомиње, да се држи ствари.) Он прелази на предмет, тражи и опет слогу.

Прибићевић истиче, да се сви слажу, да је грав. адреса потребна, на истор. развитку. Народ мора стати на граваминално становиште.

Обазире се на замерку Ђурђевића да не треба 1897. г. претставку усвојити, криви владу и говори, да нису прилике много промењене.

Жалио би, ако мисли Ђурђевић да импулс од доле долази. Спомиње зборове који су ипак одозго дошли. Но самосталци не пероресцирају импулс од доле. Позива се на Обилића, да докаже демократски принцип, који сви морају прихватити. Изјављује, да ће гласати за мањину.

М Николајевић изјављује, да није ни за једну адресу.

Медаковић одговара г. Ђурђевићу. Одбија да је чаробник да васкресава; мисли, да Ђурђевић мисли као Ник. Максимовић. Разуме, да се онда Љубојевић не разазнаје у читавој ствари.

И опет препоручује адресу мањине.

Ђурђевић: Медаковић је био дугачак он хоће да буде кратак. Истиче да има људи, који криво интепретирају, као што други боје не разликују.

Мисли и опет, да нетреба подносити представку 1897. године.

Љубојевић одбија приговоре Медаковића. Ако што не разуме, не разуме самостану странку јер је сад друкчија.

Др. Миша Михајловић: Ника Максимовић је био злодух наше автономије, он је крив многоме. Према приликама радили су наши сабори и народ и није се истицао увек чист граваминалан правац. И овом приликом видимо исто у адреси већине. Тај је правац и граваминалан и позитиван. Не разуме противнике, који наглашавају континуитет, нит разуме, да је то правац 1897. год. Но 1897. г. било је категорично заповеђено, како да се ради, данас није тако, слободно је остављен дневни ред сабору. Према овој промени морамо се и ми равнати. Шта ће сад адреса из године 1897. коју су израдили посланици. Та је адреса била већ пред краљем и краљ ју је читао, и ако је онда није решио. Зато, што адреса мањине синод наваћа, нема првенство, јер оно што се тамо вели, то није доказано позитивно. Он је питао епископе, и нису му казали. Они су изјавили, да ће већ и они устати, ако има шта.

Констатује, да је патријарх рекао у 1-ој седници гласно, а шта је са граваминама јесу ли пала у бунар? Нису, ово је сада одговор. Ево их!

Констатује и опет да је било успеха и рада; мада су причали да се неће радити. Гледа са поносом на свршен посао у административним стварима. Истина мора још доћи и законодаван рад, али су ипак већ и данас врхови жаока уништени.

После свега овог, моли да се прими адреса већине. (Живео!)

Гласа се. За адресу већине 35, за адресу мањине, 18.

Др. Рокнић: Молба Димитрија Зековића да припушћен буде у Добановцима при избору свештеника. Прима се, да се уступи црквеном савету.

Моловић моли, за повишицу пензије. Предлаже се за саборски одбор.

Прњаворци грготешки моле, да се пашњаци поново поделе. Уступа се саборском одбору.

Јереј Т. Поповић моли, да му се врати 1500 кр. из епархијског фонда бачког. Петецијони одбор, одбија.

Божа Поповић држи, да петицијони обор, није на правом становишту, и да му се врати.

Мушицки: Оваки случајева има много међу петицијама, парохија је 1-ве класе а пароха присиљавају да буде 2-ге класе, као у Баранди. Мисли, да се пресија не сме дозволити и да то води корупцији, те предлаже, да се да могућност, да дођу до своје плате ови свештеници. Потпомаже предлог Поповића.

Рокнић: О усменим погодбама не може се водити рачун, те остаје при мишљењу.

Клицин: Како се тиче фондова и њихових штатута, мисли, да се промене штатут.

Цвејић се позива на § 13 у рескрипту, и мисли, да решења одборова само до сабора вреде; предлаже, да се свота врати.

Ћосић: Како је стечај уговор, то има епархијски одбор пазити, да се правилно распише стечај. (Усваја се предлог пет. одбора, већином гласова).

Рокнић: Пароси Тодоровић etc. моле, да се епархијске скупштине закључак уништи од 1891. г. и да им се новац врати.

Петициони одбор држи, да се вратити не може; и да треба да реши, како ће се владати у начелу.

Јелчић: Епархијска скупштина је закључила да 1% доприносе, тиме је учинила неправду свештеницима. Предлаже да сабор изрече, да свештеници не уносе %, него као и остали 1 крајц. по души.

Бр. Илијић држи, да проценат није велики, и тражи изједначење.

Клицин: Или сви треба да плаћају у свима епархијама, или нико.

Ј. Магарашевић: Не разуме предлог Бр. Илијића, противи се опорезивању, јер су свештеници и иначе слабо дотирани.

Мушицки не дели мишљење Магарашевића, и држи, да се узме и овде контрола над епарх. скупштинама. Тражи, да сви плаћају, а не, да су свештеници, тако оптерећени. Мисли, да буде једнако разрезан.

Илијић одговара у личној ствари Магарашеви-

ћу. Примећује, да су световњаци више оптерећени.

Рокнић придружује се Јелчићу. Према томе се прима.

Рокнић: Општина у Мехали моли оправку школе, јер је у заједници са Румунима 23.000 имала да плати. Како има само 900 душа то је ствар тешка. У молби нема суме те се уступа саборском одбору.

Рокнић: Епар у Вршцу моли писарски паушал, како је то свуда, мисли, да се изједначење спроведе.

Мандровић: Проф. карлов. и пакрачке препар. проф. новосад. и панчев. више девојачке школе моле повишицу. Плата је мала; но како се то решењу уред. школске, противи, то предлаже да се саборски одбор упути, да за 1903. уврсти припомоћ за све препаранд. и више школе.

Прибићевић мисли, да је то већ решено.

Ђорђевић: То није у записнику.

Клицин тражи нов закључак да се субвенција повиси.

Мандровић: Ј. Лујановићева моли да јој се 3 школ. год. урачунају. Позива се на § 4 мир. уредбе, но по томе само нар. учитељи имају на то права.

Како је била у комуналној школи, одбија се.

Позив на § 33. отпада, позивом на 1. тачку.

Миладинонић Сваки закон мора имати прелазне одредбе. Тако је §. 35. Мисли, да не треба правити разлике. Предлаже, да јој се године урачунају.

Јелчић: Упозорује на пређашње закључке, и мисли да се други део молбе мора уважити. Жели да се поправи закључак о М. Калићу.

М. Клицин противи се урачунавању, и истиче да би онда било неправда према Калићу.

Др. Илијић се слаже са Миладиновићем.

Др. Мушицки се слаже са Миладиновићем, но предлаже да се упуте патронати, да пазе, да не раде то без дозволе сабора.

Др. Миладиновић примећује Клицину да није решење било принципно. Како се са данашњим закључком то не коси, мисли, да Калић може наново молити.

Мандровић усваја предлог Миладиновићев. (Прима се).

Мандровић: Мил. Димићева и Петковић моле да им се плате са осталим наставницама изједначе. — Како се противи одредби, одбија молбу.

М. Ђорђевић: Како су установљена места, не само за ручни рад, него и за друге предмете, држи да се помоћ да, те тако изједначе у плати са осталима.

Мандровић усваја. (Прима се).

Мандровић: Варађанин моли, да му се 10 година у Кикинди уврсте као године службе, те тражи повишицу од 100 форинти. — Петициони одбор по §. 10. одбија ову молбу. (Прима се).

Мандровић: Др. Ђисаловић моли, да му се године урачунају, он се позива на декрет и стечај. — Како се противи мировинској одредби, тражи, да се одбије.

Сандић: Ја сам био за изједначење професора карловачке гимназије са новосадским, но тражим, да се обазре сабор на патронат. Истиче заслуге Ђисаловића и према томе из разлога правичности да се молба усвоји. — Прима се.

Председник затвара у $^3/_4$1 седницу и заказује за $^1/_2$3 тачно после подне.

После подне.

Др. Ђ. Красојевић отвара седницу у $2^1/_2$ сах. по подне. На реду су извештаји одбора петнаесторице за прешне предлоге Референти су: др. Жарко Миладиновић, Паја Мандровић, Прибићевић и др. Мита Мушицки.

Овом је приликом решено веома много петиција и прешних предлога, који су начелнога значаја.

На реду је питање о каји. Др. Жарко Миладиновић у име одбора 15-орице подноси овај предлог:

Сабор овај изјављује, да је приликом продаје т. зв. Беочинске каје, земљишта манастира Беочина кад је без приволе срп. народ. црквен. сабора продана и купцу предана, очевидно повређен §. 19. тач. 9. саб. устројства. Да се у будуће не би догађале оваке продаје, сабор овај упућује саборски одбор, да у оваким случајевима спречи сваку повреду наших автономних уредаба и недаде ни под којим условима нити активни нити пасивни пристанак на такве правне послове. Па стога да има саборски одбор на уму закључак овога сабора, да се умоли угарско министарство правде и земаљске хрватске славонске владе, да се сви судови обавесте да се народно црквена добра немогу ни продати ни превести на кога, па ни оптеретити без приволе сабора. Што се пак тиче саме продаје беочинске, каје, уступају се дотични списи саборском одбору с тим, да упогледу санирања ове повреде предузме могуће кораке.

Др. М. Мушицки реферише молбу Стеве Живковића из Ст. Бечеја. Из решења саборског одбора види се, да је саборски одбор изрекао, да Стева Живковић не може бити подпредседник црквене скупштине, јер нема квалификације за то. Ово се решење противи јасном слову закона решкрипта, које наређује, да сваки скупштинар може бити изабрат за часника, те с тога одбор петнаесторице предлаже, да се ова ствар упути саборском одбору нека нађе начина да ово начелно питање исправи по јасном слову закона.

Референт др. Миладиновић предлаже, да народни фондови од сад рукују са фондовима карловачке и новосадске гимназије, јер је манипулација с тим фондовима непрактична, а народни фондови морају да надокнађују све потребе које не достају. (Прима се).

На реду је предлог бившег перовође Соларића да сабор заузме становиште како да се очува право свакога посланика.

Др. Миша Михајловић. Изпоси, да у овоме сабору није повређено ничије право. Свакоме посланику било је слободно да говори и гласа по својој вољи, па ако хоће и да из сабора изађе. Али перовођа као члан бирга дужан је да остане на своме месту док је то, или иначе нека даде на перводство оставку, па му је слободно да као члан сабора ради шта хоће. Лепо би то било да и подпредседник изиђе из сабора и тим онемогући даљи рад. Истина је, да и подпредседник може да опструхира, али онда и он мора дати оставку. Сабор је већ узео на знање поступак подпредседников, те преко овога питања треба прећи на дневни ред.

Посланици: М. Прибићевић и М. Медаковић тога су мишљења да подпредсетник није имао права, јер Соларић онога дана није водио записник, а и да је водио записник он може по својој вољи изаћи из сабора са својим једномишљеницима.

Лунгуков истиче, да ни други посланици самосталне странке нису требали да напуштају сабор а часници сабора нису то смели учинити.

Др. Ж. Миладиновић износи да остали посланици нису узели на себе дужности које су узели часници сабора, г. Соларић могао је да се не прими дужности перовође; но кад се примио он се тиме везао. Истина је да Соларић оног дана није водио записник али је седео за перовођским столом, но морао је седети, јер он има перовођску плату за све дане, он је могао имати посла да што прочита, да бележи гласове при гласању, да пребројава цедуље, по што то не ради један. Нико му не крати да оде из саборнице и опструјира, али пре тог је требао дати оставку на перовођству. Нико није знао кад ће се вратити, па је за то председник имао право да га опомене на дужност, те усваја предлог дра Михајловића. (Прима се великом већином гласова.)

У $5^1/_2$ сати долази патријарх са епископима и изашиље се изасланство по кр. повереника. Кр. повереник улази у дворану поздрављен са живео и чита акт о затварању сабора на мађарском језику, а за тим његов секретар на српском језику. Тај акт и завршна реч кр. повереника гласе:

На темељу превишње дозволе дате највишим решењем Његовог цес. и кр. ап. Величанства од 15. јула т. г. за годину 1902. сазвани овај српско-православни народно-црквени сабор у име Његовог цес. и кр. ап. Величанства нашег најмилостивијег господара и краља овим одгађам.

Радо признајем, да је сабор у овом прошлом заседању са неуморним радом свршио не само своју дужност него је још и заостатке неколико деценија израдио те тиме најобилније накнадно оно, што му је од пређашњих сабора у наследство остало.

Тежак део овог успешног и тешког рада допао је председништву, коме тај поштовања пуни рад морам признати.

Како за овај рад, тако и за оно поверење, које сам код штованих чланова сабора имао прилике искусити, изражујући своју захвалност молим да однесете вашим бирачима мој патриотски поздрав. А вама после довршеног посла желим пријатан одмор. До виђења!

Живило Његово цес. и кр. ап. Величанство!

Сабор се одазвао са бурно и троструко живео краљ.

Патријарх Георгије захваљује се на краљевској милости и Његовом Величанству изјављује верност и оданост. Краљевски комесар буде испраћен депутацијом и усклицима живео из саборнице.

За овим је прочитан и оверовљен записник ове последње седнице и посланици се разилазе са усклицима: Живео подпредседник!

Политички преглед.

Сазив народне скупштине у Србији. Званичан лист краљевине Србије „Српске Новине“ доносе краљевски указ, којим се народна скупштина сазива за 11. јули о. г. Скупштина се сазива за то, да одобри зајам који је влада склопила и онда ће се одмах разићи.

Сукоби на црногорско-турској граници. На црногорско-турској граници се и опет догађају сукоби. Ове сукобе изазивају турска насиља, која ови врше над недужним Србима дуж црногорско турске границе. Арнаути у својој обести учине убиство или крађу, као што је био случај у Билинцама, и за то се одмах спопадну Срби и чине им се свакојаке пакости: удара се на њих новчана глоба, затварају, убијају и прогоне. Довољно је то, да се овај крај балканскога вулкана поново почео димити, а ако тако пође може доћи и до огња жива, а ко ће онда томе сагледати краја.

Догађаји у Француској. Дошло је на ред спровађање закона о конгрегацијама. По том закону су требали престати многи заводи који су под језуитском управом. Но, где то не може да иде милом, по закону, оно мора ићи силом по том истом закону.

И сила се морала употребити, на што су језуитски врхови одговорили тиме, што су позвали калуђере и калуђерице на отпор. Наравно, ако до тога отпора и дође, то ће онда доћи до жалосних призора. Толико стоји, да Француска можда претурује последњу унутарњу кризу.

Вести из места и са стране.

Одлазак краљевскога комесара Јуче изјутра отишао је краљевски комесар у пратњи епископа Лукијана у Будимпешту. Краљевски комесар отишао је са свима почастима као што је и дошао. Почасна стража и музика су га испратили уз грмљавину топова. До станице су га испратили: подпредседник сабора и још некоји посланици. Даље је комесара испратио патријарх са епископатом. Пред двором, путем до станице, и на самој станици било је доста народа из свију слојева.

Карловци о сабору и после сабора. За време сабора су Карловци били живо место, те је светина по читав дан тумарала тамо-амо. Пред вече је омладина, мушка и женска, ишла горе доле и изгледала је као оно кита босиљка. Тако за време сабора, а после сабора? После сабора уједанпут све опустило, све се испразнило, све нестало. Нема више живота, нема поклича, нема песме, настало мртвило... Да, да, Карловци су добили стари свој облик, па ће га стално задржати све до новог — сабора.

Кад ће бити други сабор? Овај сабор је завршен а већ се многи питају: када ће се поново сабор састати? Многи држе, да ће се сабор састати на јесен, многи опет мисле, да ће се састати на пролеће, па ко ће погодити? — Мислимо да ће идући састанак зависити од спремна материјала, а то ће тешко моћи бити пре пролећа.

На растанку, Саборско заседање је свршено, шест недеља тога заседања се одронуло у вечност као оно једна кап. После дугог тог напорног рада дошло је све своме крају и посланици су се разишли својим кућама, једни лађом, други жељезницама трећи колима. Радикални посланици са својим породицама су приредили заједничко вече, којом је приликом пало више родољубивих здравица.

Епископат за митрополитски савет. Синод је изабрао два члана у митрополитски савет у коме је и он заступљен. За редовнога члана је изабран Гаврило Змејановић, епископ вршачки, а за заменика Лукијан Богдановић, епископ будимски. Тако је дакле и ова наша највиша автономна власт попуњена и моћиће редовно вршити своје послове.

Синод затворен. После затварања сабора упутио се краљевски комесар са својим секретаром у седницу синода, где је такођер дочекан и испраћен са свима почастима, које му приличе. Војска је одала почаст, а музика је свирала химну. У седници је краљевски комесар прочитао на мађарском језику краљевско писмо, којим се синод затвара. То исто писмо је онда секретар краљевског комесара прочитао на српском језику. После тога су синодске седнице затворене и епископи су се сутра-дан разишли својим кућама. Тако исто је отпутовао и краљевски повереник са својим секретаром.

Проглашен за доктора медецине. На бечком универзитету проглашен је данас за доктора целокупне медецине г. Светислав Стефановић. Младоме и вредноме Србину г. Стефановићу честитамо, да се и у животној борби одушевљава за општу ствар свога народа, као што се одушевљавао у ђаковању своме. Сретно да Бог да!

Сватови. Са Цетиња јављају да је краљица Наталија, која се пре кратког времена одрекла православне вере, похитала са сватовским даром невести књажевића Мирка. Бивша краљица послала је невести прстен Љубице Обреновића а супруге Милоша Обреновића. Даље је бивша краљица обећала токе од дијаманата, које је у гали носио кнез Михајло Обреновић и које је бивша краљица добила као поклон од бившег краља Милана. И тако ће те драгоцености опет доћи у српске руке.

Ток жетве. Жетва је у јеку и ради се на све стране на врат на нос. Живот по селима се скоро угасио, јер је све то пренесено у поље, по њивама и ливадама. Тамо се чује сика оштрих коса и српова, поклич омладине, а снебивање остарине. Све иде старим током као што то бива у жетву. Држало се да ће жетва бити само осредња, али по првим резултатима види се, да ће жетва бити добра. Сретно!

Питање румунскога меморандума. Као што је познато Румуни су се обратили на самога краља и тражили наше манастире: Бездин, Сент-Ђурђ и Месић. Сви озбиљни људи су још тада осудили таки поступак, али су и утврдили, да од тога посла не може ништа бити. Така питања противу властитости спадају пред судове, који о њима имају да пресуде. Оно што се очекивало испунило се и Румуни су са

њиховим тражењом одбијени и упућени на пут парнице.

Конгрес против трговине с девојкама. У Паризу је одржан конгрес против трговине с девојкама. Пало је врло лепих и умесних предлога. Сам председник француске републике Лубе обећао је конгресу сваку помоћ. Рекао је да ће без сумње све просвећене државе радо прихватити предлоге конгреса, којим би се овом трговању стало на пут. И Лубе рече, кад има хумани друштава и када се води брига и о томе, да и невине тице не пропадају узалуд, зар да се не узму у заштиту невине девојке, већ да се оставе излагању најодвратнијег варања и моралној и материјалној пропасти. На закључке овог конгреса осврнућемо се опширније.

Крунисање и болест енглеског краља. Из Лондона јављају, како се краљ Едвард врло лепо и стално опоравља. Данас је већ толико снажан, и тако се добро осећа да ће се крунисање његово одржати још 9. августа о. г. п. н. Видећемо хоће ли се ове вести обистинити.

И опет земљотрес у Солуну. Из Солуна јављају, да се земљотрес тамо и опет поновио. Најновија вест јавља: „Земљотрес још траје, и ако се у већим размацима и у слабијој мери јавља, ипак још непрестано влада страх код тамошњега народа, који не напушта више поље и ведро небо, улазећи у Солун са највећим неповерењем. Многи извори у околини солунској са свим су пресушили, те су два три села лишена пијаће воде“.

Брзојави „Застави.“

Стигли 8. јула.

Будимпешта. У штедионици унутарњој варошкој дошла је једна женска и предала упутницу на 2500 марака да јој се исплати. Ова је и исплаћена. Но брзо се испоставило да је лажна. Полицијском истрагом доказало се, да је та женска чиновник код листа „Февароши Лапок“. Ис исказала је да јој је уредник Мориц Вечеи наложио, да новац подигне. Вечеи је затворен и испоставило се, да је више пута кажњен због преваре и фалзификата.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

Са 1. јулом 1902. ступа „Застава“ у трећу **овогодишњу четврт, а излазиће** као и до сада **6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, им ћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овога листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочито пажњу на **„Заставине“ народне бројеве од петка.** Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна.

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе лист се ником **несме** давати на вересију.

У Новом Саду, 13. јуна 1902.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Трговина.

НОВИ САД, 8. јула 1902. године Пшеница пра аквоће нова фор. 7·30 -50 нов Ново жито 0·—— фор. Пшеница средња фор. 7·——— н. Пшеница лакша роба фор. 6·60—90 н Напопица ф. 5·50—90 н. Јечам фор. 4 80 - 5 новч. Зоб фор. 5·30—50 нов. — Кукуруз у зрну фор. 4·80—90 н.

Маст 66 фор. Сланина сува 66 фор. дебела па ђена 66 фор. Све од 100 килограма.

Све од 1 килограма.

Свињи угојени тешки	38—39 нов.		
„ средњи . .	36—37 нов.	живе	
„ лаки . . .	34—35 нов.	мере	
Теоци .	25—28 нов. по клгр.		
Јагњци	7—14 по пару фор.		
Овци .	—— по пару фор.		

Стање воде под Новим Садом.

7. јула било је	4·38 мет.
8. јула било је	4·28 мет.

*

БЕЧ, 25. јула 1902. г. по р. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 9725 к., дошло је 3591 к. млађе врсте, 5834 к. угојених мађ. соја. — Свега 9425 к. дотерано.

Трговина је била живља.

Продавало се:

Прима роба	103—105 пот.	изнимно 106 пот.
Средња „	96—101 „	
Сремска „	98—101 „	
Назимад „	78—98 „	

Цена је сланини 120—130 кр.

„ „ масти 134—189 кр. Све од 100 кгр.

*

Вашар рогате марве.

На данашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 4403 комада, од којих беше 3240 угојених и 1163 комада мршавих.

Трговина је била жива.

Немачке прима —	80—84	пот.
Слабије — — —	69—75	„
Мађарске прима —	65—76	„
Средње — — —	56—63	„
Бикови немачки прима	66—72	„
Бикови немачи слабији	52—64	„

од 100 килограма живо мерено, изузимајући потропарину.

СТЈЕЧАЈ.

Потписана општина потребује на овдашњој српској основној школи једну учитељицу.

Плата је истој 800 круна слободан стан и у име огрева 40 круна.

Дужност учитељице је поучавати један разред који јој додијељен буде из прописанијех приједмета, као и женски ручни рад. Недјељом и празником дјецу у цркву водити.

Добро устројене молбенице имају се слати на потписану општину.

Рок је стјечају до 30. јула по ст. кал.

Српска правосл. црквено-школска
428 1—2 општина у Брчком.

426 **Стечај коровоће.** 1—3

Управни одбор вуковарског српског певачког друштва »Јавора« расписује стечај на упражњено место коровоће, које је скопчано са годишњом платом од 1200 К. Компетенти имају своје молбенице са ваљаним исправама најкашње до 10. (23) августа председништву овога друштва поднети.

У изгледу је и повишење плате, која ће зависити од рада и способности коровоће, а осим тога од приватне праксе може на знатну зараду рачунати.

У молбеницама имају компетенти назначити време, када могу своје место наступити.

Из одборске седнице српског певачког друштва »Јавора« у Вуковару 30. јуна (13. јула) 1902. године.

Тајник: Никола Јовановић. Председник: Радивој А. Пауновић.

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Кућа у **ајмашкој улици бр. 4.** продаје се под повољним условима из слободне руке.

Упитати се за извешће у истој кући. 429 1—2

УМИРОВЉЕНИ ЧИНОВНИК

који је настањен у Земуну, може добити место **благајника** у једној трговачкој кући у Земуну.

Понуде управити на администрацију »Заставе« у Новом Саду под ознаком: **„Умировљени чиновник 30.“** 430 1—3

ТРГОВИНА ШПЕЦЕРАЈА И ГВОЖЂА
ЈОВ. КОСТИЋА
У МИТРОВИЦИ

потребује солидног млађег помоћника, вешта у обе струке. Ступити може одма. Плату ваља означити. 427 1—3

K. k. priv. **Riunione Adriatica di Sicurtà** in Triest.

Vermögens-Ausweis am 31. Dezember 1900.

Bilanz-Konto *(A)*. Sektion der Lebens-Versicherungen.

Aktiva.	Kronen	h.
Realitäten in Triest, Wien, Budapest und Mailand (laut Spezifikation)	4,870.400	—
Effekten (laut Spezifikation A)	50.679,468	—
hiezu laufende Zinsen	287,116	36
Hypothekar-Darlehen (laut Spezifikation)	1,581.777	84
Erworbene Renten und Kapitalien	47.128	55
Vorschüsse auf Polizzen	5,486.166	50
Verschiedene Gesellschaften	45.630	68
Verschiedene Agentschaften	1,122.197	05
Verschiedene Debitoren	8.946	—
Vorgetragene Provisionen u. Organisations-Kosten	—	—
	64,128.830	94

Passiva.	Kronen	h.
Spezial-Gewinn-Reserve	2,000.000	—
Disponible Reserve	*) 647.015	30
Reserve für Kursschwankungen	1,157.448	81
Prämien-Reserven (abzüglich des Antheils der Rückversicherer)	55,316.874	87
Subsidiäre Prämien-Reserve für Zinsfußermäßigung (abzüglich des Antheils der Rückversicherer)	1 100.000	—
Prämien-Ueberträge (abzüglich des Antheils der Rückversicherer)	2,559.247	79
Schaden-Reserven (abzüglich des Antheils der Rückversicherer)	698.975	39
Betrag der an die mit Gewinnantheil Versicherten zu vertheilenden Dividende	43.905	51
Verschiedene Gesellschaften	82.803	47
Gesellschaftliche Gesammt-Verwaltung (Saldo der laufenden Rechnung)	195.507	03
Verschiedene Kreditoren	327.057	71
	64,128.830	94

*) Erhöht auf K. 720.000.

Bilanz-Konto *(B)*. Sektion der Elementar-Versicherungen.

Aktiva.	Kronen	h.
Ausstehende Aktien-Einzahlung	4,800.000	—
Kassenbestände bei der Direktion und den General-Agentschaften	347.379	97
Guthaben bei Kredit-Instituten, Sparkassen und Bankiers	3,622.754	35
Realitäten in Triest, Prag und Mailand (l. Spezifik.)	835.000	—
Effekten (laut Spezifikation B)	8,815.379	—
hiezu laufende Zinsen	40.934	34
Wechselportefeuille und Bankanweisungen	1,168.102	—
Darlehen auf Werthpapiere	67.020	—
Verschiedene Versicherungs-Gesellschaften	1,727.224	35
Verschiedene Agentschaften	2,536.166	33
Sektion der Lebens-Versich. (lauf. Rechnung)	195.507	09
Diverse Debitoren	415.755	03
Vorgetragene Provisionen und Organisationskosten	—	—
Mobilier, eis. Kassen, Schilder, Drucksachen 2c.	—	—
Gesammtbetrag der in späteren Jahren einzunehmenden Prämien	64,508.401	01
	24,566.722	46

Passiva.	Kronen	h.
Aktien-Kapital	8,000.000	—
Gewinn-Reservefonds	*2,884.915	48
Disponible Reserve	** 900.000	—
Reserve für Kursschwankungen	471.093	62
Präm.-Reserve f. Feuerversich. (abzüglich des Antheils der Rückversicherer)	5,834.736	50
Prämien-Reserve für Transport-Versicherungen (abzüglich des Antheils der Rückversicherer)	190.943	25
Prämien-Reserve für Einbruchdiebstahlversicherungen (abzüglich des Antheils der Rückversicherer)	37.848	28
Feuerschaden-Reserve (abzüglich des Antheils der Rückversicherer)	978.168	—
Transport-Schaden-Reserve (abzüglich des Antheils der Rückversicherer)	232.087	70
Einbruchdiebstahlversicherungs-Schaden-Reserve (abzüglich des Antheils der Rückversicherer)	857	—
Versorgungskasse f. die Gesellschaftsbeamten	1,130.976	65
Jubil.-Fonds z. Ausstatt. v. Beamtenstöchter	50.000	—
Verschiedene Versicherungs-Gesellschaften	2,197.749	40
Verschiedene Kreditoren	557.651	66
Unbehobene Dividende	3.564	—
Saldo-Vortrag aus dem Jahre 1900	12.476	62
Gewinn-Saldo aus der Jahresgebahrung	1,038.064	26
	24,566.722	46

*) Erhöht auf K. 2,954.983.48.
**) Erhöht auf K. 1,000.000.—.

Seit Bestand der Gesellschaft, d. i. vom 1. Juni, 1838 bis 31. Dezember 1901 wurden für Schaden ausbezahlt 480,440.364.90 Kr.

Direktion der Gesellschaft. Direktoren: **Dr. August** Freiherr **Albert v. Glanstätten** — **Franz Dimmer** — **Adolf v. Frigyessy**, Generaldirektor — **Joseph Parisi** — **Paul** Freiherr **v. Ralli** — **Heinrich Salem.** Revisoren: **Georg Afenduli** — **Emil** Graf **Alberti v. Poja** — **Joseph Goldschmidt.** Ing. **Johann Pavia**, General-Sekretär.

Ausführliche Bilanzen sind bei der unterfertigten Vertretung zu haben. Daselbst werden alle Auskünfte bereitwilligst ertheilt und **Lebens-, Feuer-, Transport- und Versicherungen gegen Einbruch** für die „Riunione Adriatica“ — **Hagelversicherungen** für die **„Meridionale“** Hagel- und Rückversicherungs-Gesellschaft und **Unfall-Versicherungen** für die **„Internationale Unfall-Versicherungs-Gesellschaft“** zur Effektuirung zu den billigsten Prämien und coulantesten Bedingungen entgegengenommen.

Ungarische Abtheilung: Budapest, IV., Váczi-utcza 20, im Hause der Gesellschaft.

Baron Friedrich Podmaniczky, Dirigent. **J. Lichtenberger**, General-Sekretär. **M. Frigyessi**, Sekretär.

Среско главно заступство у Новом Саду:

Јосиф Клајнчек и Макс Лошица.

409 1—1

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.